

איך חוגגים בר מצווה בגיל 83?

שי גל | אולפן שישי, חדשות 2 | פורסם 13/08/10 22:25 | עודכן 14/08/10 10:35

כשליחיאל שוורץ ולצבי נוימן מלאו 13, הם היו במחנה ריכוז. איש מסביבם לא חשב לחגוג לשני הילדים בר מצווה, וממילא הם איבדו את ילדותם והפכו למבוגרים ברגע שפרצה המלחמה. בשבוע שעבר, 70 שנה אחרי, יחיאל וצבי החליטו לסגור את הפער שהשאירה המלחמה בביוגרפיה שלהם ולחגוג בר מצווה מאוחרת.

יחיאל שוורץ חגג לא מזמן את יום הולדתו ה-83. הוא עשה זאת עם הנחת תפילין על יד שמאל, זאת עם המספר B7910 שניתן לו במחנה אושוויץ, בתקופת השואה. לא היה מדובר בעוד הנחת תפילין של יהודי שומר מסורת, אלא בבר המצווה שלו שנערך 70 שנה באיחור.

חתן השמחה השני, שגם הוא החליט ממרומי גיל 83 לחגוג בר מצווה, הוא צבי נוימן, שישב ובהה באורחים. מיחיאל וצבי נמנעה הזכות לציין את בר המצווה שלהם, מאורע שלא ניתן היה לציין אותו במחנה הריכוז, שם אף אחד לא חשב על חגיגות, אלא על הישרות בלבד.

"אתה יודע, זה בר מצווה, זה סוף הילדות", מספר שוורץ, "אבל לי לא הייתה ילדות ולא נעורים". שלושה ימים קודם, במטבח של משפחת נוימן, זה היה עדיין רעיון שגם צבי התקשה לקבל. "אני הייתי נגד זה מהתחלה", הוא טוען. "אני נגד הדת. מאז השואה אני טוען שאין אלוהים בשמיים".

שבעים שנה עברו מהיום בו ראה בפעם האחרונה את ההורים שלו. הוא נפרד מהם כשאולצו לעזוב את ביתם. ב-27 לאוגוסט, 1941, הם חזרו - ואז, באותו היום, הוציאו אותם להורג. "מגיל עשר וחצי נשארתי לבד", הוא נזכר בעצם. צבי הוכרח דרך היערות לבודפשט וחי לבדו כילד בן 11 עם זהות בדויה. "בתור יהודי ידעתי שאני צריך ללכת להתקלח אחרון", הוא נזכר. "כדי שלא יתפסו אותי ויראו שיש לי ברית מילה. לא הדריכו אותי על זה, אלא זו אינטואיציה", הוא מספר. בגיל 13, חגיגת בר מצווה אפילו לא הייתה משהו לחלום עליו. "לא חשבתי על זה אז", הוא מספר. "הייתי בצרות של עצמי. בדיוק נכנסו לגטו".

"מ-17,000 נשארנו 4,200"

יחיאל, אז עם שם המשפחה אלכסנדר, חי בגיל 13 בתנאים המחפירים של הגטו. לאט לאט הוא איבד את משפחתו. ראשונה הייתה אמו, שנפטרה מרעב ומחלה, ואחר כך אביו שנורה למוות. "אני הייתי היתום, ואז למדתי את הגנבה", הוא נזכר בצער מבויש.

בגיל בר מצווה הוא למד בנייה באושוויץ, בביתן הסמוך לזה של מנגלה. אחר כך עבר למאוטהאוזן ושרד בגלל גרמני אחד שנתן לו לחם בצעדת המוות. בסופו של דבר הצטלבה דרכו עם זו של צבי: "הגענו לשם בין 14,000 ל-17,000 יהודים וגמרנו 4,200", הוא נזכר. הם השתחררו מאותו מחנה באותה השעה ולא הכירו אחד את השני דרכיהם נפגשו לפני שש שנים בפרדס חנה, בקבוצת התמיכה של ארגון "עמך" לניצולי שואה. אלישבע המדריכה חשבה לחגוג לשניהם בר מצווה מאוחרת שרה המדריכה השנייה נרתמה מיד. יחיאל הסכים, אבל צבי פחות התלהב מהרעיון. "אני התנגדתי לזה מהרגע הראשון", הוא שוב אומר. "אפילו אמרתי גם ליחיאל. כל שנה הוא היה מטרטר בראש - תעשו לי בר מצווה, תעשו לי בר מצווה".

התשובה להיטלר

החגיגה הזאת גורמת להם להתעמת שוב עם הימים ההם, עם הילדות שנגמרה ברגע. השמחה הזאת אפופה באיזה ערפל לבית הכנסת הגיע ראשון צבי. בשמונה בבוקר הוא כבר ישב עטוף בטלית, חזר לרגע להיות הילד מהבית הדתי שלפני המלחמה - עכשיו הוא כבר מתרגש, לפחות קצת. "התרגשתי, אבל לא מתוך התרגשות של שמחה", מספר יחיאל לאחר הטקס. "הלוואי וזה היה ככה. ההתרגשות הייתה של כאב לב, כי למעשה ב-1942 הייתה צריכה להיות לי חגיגת בר מצווה, וזה לא היה".

צבי ויחיאל אומרים תמיד שהם לא ניצולי שואה, כי לא היה אז מי שיציל אותם. המצילים האמיתיים עמדו לידם בבית הכנסת, החברים מארגון "עמך". הבנים, הנכדים ובנות הזוג הם התשובה להיטלר. הם עדיין חיים, חוגגים - ומקפים בהרבה אהבה.

<http://www.mako.co.il/news-channel2/Friday-News/Article-36bd50c51ec6a21004.htm>